

УДК 378.016:811.811

DOI: 10.31653/2306-5761.27.2017.91-95

TEACHING FUTURE NAVIGATORS INTERNATIONAL REGULATIONS FOR PREVENTING COLLISIONS AT SEA IN ENGLISH VIA THE USE OF MNEMONIC TECHNIQUES

**НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ
МІЖНАРОДНИХ ПРАВИЛ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗІТКНЕНЬ
СУДЕН У МОРІ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЧЕРЕЗ
ВИКОРИСТАННЯ МНЕМІЧНИХ ПРИЙОМІВ**

A. Ivanova, senior teacher, Candidate of Pedagogic Sciences

A.C. Іванова, старший викладач, кандидат педагогічних наук

*Azov Maritime Institute National University "Odesa Maritime Academy",
Ukraine*

*Азовський морський інститут Національного Університету "Одеська
Морська Академія", Україна*

ABSTRACT

The article deals with teaching future navigators International regulations for preventing collisions at sea in English using mnemonic techniques. The difficulties in learning specific professional texts by students have been described. The necessity of using mnemonic techniques, namely the sequence of images for visual support, for keeping large amounts of information in memory has been substantiated. Recommendations on how to implement mnemonic techniques in the teaching process have been compiled.

Key words: learning specific professional texts, mnemonic techniques, sequence of images for visual support, implementation of mnemonic techniques into teaching process

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Соціально-економічні зміни у сучасному суспільстві диктують необхідність якісної і всебічної підготовки майбутніх судноводіїв, основними вимогами до яких виступають їхня фахова компетентність і мобільність. При цьому майбутні судноводії в умовах роботи у змішаних екіпажах мають оволодіти вмінням спілкування англійською мовою (АМ) з іноземними колегами для вирішення професійних питань як на борту суден, так і з представниками адміністрації порту, екологічних інспекцій, екіпажами інших іноземних суден під час швартування або бункерування суден, під час лоцманської проводки, при оформленні суднової документації, при вивченні технічної документації, при заході до іноземного порту, при проведенні ремонтних робіт та при проведенні спільних пошуково-рятувальних операцій на морі, тощо. [1]

Часті переміщення суден у умовах інтенсивного морського руху вимагають від судноводіїв знання Міжнародних Правил Попередження Зіткнень Суден у морі (МППЗС). Комунікація на містку в умовах змішаного екіпажу та між суднами відбувається засобами АМ, перед майбутніми судноводіями постає завдання оволодіти правилами МППЗС англійською мовою.

Оскільки успішність іншомовного спілкування, крім інших чинників, значною мірою визначається рівнем сформованості лексичної навички, перед викладачами постає проблема, як допомогти курсантам ефективно запам'ятовувати великі за обсягом специфічні тексти МППЗС АМ та вільно використовувати фахову лексику у ситуаціях іншомовного спілкування, пов'язаних з попередженням зіткнень суден у морі.

Аналіз останніх досягнень та публікацій, в яких розпочато вирішення даної проблеми і виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Аналіз досліджень показав, що такі вчені як В.Д. Борщовецька, Е.В. Мірошніченко, Н.С. Саєнко, О.П. Петращук, D. Nunnan, C.Riemer та ін., досліджували психологічні особливості студентів, що суттєво впливають на успішність оволодіння лексичними навичками та пропонували шляхи підвищення ефективності навчання фахової лексики студентів немовних спеціальностей (економісти, лікарі, юристи). У вітчизняній сфері викладання англійської мови майбутнім морякам існують численні роботи Н.О. Івасюк, Л.В. Ліпшиць, О.І. Літікової, О.І. Монастирської, Ю.В.Петровської та ін. Візуалізації як освітній стратегії присвячено низку праць американських та європейських науковців. Загальні засади візуалізації висвітлені у зарубіжних дослідників К. Гілберта, та Е. Тафте [2, 3]. Практичні рекомендації щодо застосування окремих виявів стратегії візуалізації представлені у праці Р. Мак Кіма [4]. Проте питання навчання з використанням мнемічних прийомів поки що не викликало значного інтересу українських освітніх теоретиків і практиків.

Формулювання цілі статті

Метою цієї статі є обґрунтувати доцільність використання мнемічних прийомів у процесі навчання майбутніх судноводіїв та описати етапи навчання з використанням карт з зоровими опорами на заняттях з англійської мови.

Викладення матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів.

Аналіз спілкування з курсантами молодших курсів по виявленню труднощів при оволодінні МППЗС АМ та знаходженню оптимальних прийомів навчання показав, що більшість курсантів відчують страх, який вони пояснюють наявністю “занадто важких для запам'ятовування лексичних одиниць (ЛО) з важким вимовлянням, великим обсягом інформації, яку необхідно запам'ятати”. Курсанти зізнавалися, що втрачали мотивацію до навчання, що негативно впливало на якість навчання — курсанти вчили

напам'ять великі блоки інформації, не аналізуючи її, при цьому їм бракувало часу перевірити правильне вимовляння незнайомих ЛО, і, як результат, виконана розумова робота зводилась нанівець. Досить поширеними питаннями до викладачів були питання “Як вивчити ці правила?” та “Як запам'ятати ці слова?”

Необхідність вирішення даної проблеми привела до ідеї спробувати використати мнемонічні прийоми під час навчання студентів фахової лексики АМ.

Мнемонічні прийоми (мнемотехніки) — це сукупність спеціальних методів, які полегшують запам'ятовування необхідної інформації і збільшують обсяг пам'яті шляхом утворення асоціацій (зв'язків): заміна абстрактних об'єктів і фактів на поняття і уявлення, які мають *візуальне, аудіальне* або *кінестетичне* уявлення, зв'язування об'єктів з уже наявною інформацією в пам'яті різних типів для спрощення запам'ятовування [5, 6, 7]. Знання і використання спеціальних методів і прийомів дозволяє краще запам'ятовувати різні типи інформації (цифрову інформацію, специфічні тексти і терміни, імена, особи та прізвища, іноземні слова, тощо). Також термін «мнемоніка» (аналог піктограми) вживається як позначення візуалізації (у вигляді зображення, набору символів або предметів) якогось об'єкта, суб'єкта або явища, досить повно описує його і полегшує його запам'ятовування або ідентифікацію.

Психологами доведено, що зорові аналізатори володіють більш високою пропускну здатністю, ніж слухові: 90% відсотків всієї інформації, яка сприймається людиною, припадає саме на зір, тому зорове сприймання (visual perception) більш осмислене і краще зберігається в пам'яті.

З метою відбору найбільш повторюваних ЛО було проаналізовано повний текст МППЗС. Були виділені найбільш уживані ЛО, окремі словосполучення, фрази для заміни їх на зорові опори у формі спеціальних позначок. Наведемо приклади словосполучень та фраз з Правила 19 МППЗС ‘Conduct of the vessels in restricted visibility’: *not in sight of one another, navigate in or near an area of restricted visibility, prevailing circumstances and conditions of restricted visibility, avoiding actions, when complying with the rules of ..., immediate manoeuvre, if the risk of collision exists, if a close-quarters situation is developing*, тощо.

У якості прикладу зорових опор розглянемо мал.1, наведений нижче.

	not in sight of one another		when complying with the rules of ...
	navigate in or near an area of restricted visibility		immediate manoeuvre
PC and ≡	prevailing circumstances and conditions of restricted visibility		if the risk of collision exists
	avoiding actions		forward of the beam
	if a close-quarters situation is developing		alteration of the course

Мал.1. Зорові опори для словосполучень та фраз з Правила 19 МППЗС.

Навчання майбутніх судноводіїв МППЗС АМ з використанням мнемонічних прийомів складалося з трьох етапів.

На *першому етапі* викладач пропонує курсантам закодувати запропоновані ЛО, окремі словосполучення і фрази для відпрацювання їхнього коректного вимовляння у спеціальні позначки. Діяльність закодовування є спільною для всієї групи і за тривалістю є найдовшою. Зазначимо, що значки кодування можуть дещо варіювати в різних групах, тому викладачеві доцільно доводити кожну ЛО, словосполучення або фразу до якоїсь однієї спільної позначки з метою уникнення плутанини між паралельними групами курсантів. Зауважимо, що на цьому етапі доцільно спиратися на знання курсантів МППЗС рідною мовою.

На *другому етапі* курсанти кодують окремі речення Правила, поєднуючи погоджені на попередньому етапі позначки у послідовність. Метою цього етапу є багаторазове промовляння складних речень. За ціллю цей етап є репродуктивно-продуктивним: при сприйманні зорові опори трансформуються у свідомості курсантів у словесну форму та продукуються усно.

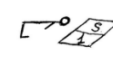
На *третьому етапі* викладач пропонує курсантам карту для Правила у закодованій формі. Курсанти змагаються в усному “розкодуванні” позначок, результатом чого є багаторазове промовляння правила. Курсанти формують свої портфоліо з такими картами та таким чином мають можливість самостійно повторювати правила, працюючи з картами вдома. На навчальних заняттях з АМ з метою повторення правил МППЗС викладач може пропонувати курсантам варіації карти, в яких замість певних позначок залишено вільне місце або є тільки закодований початок кожного речення.

У якості прикладу такої карти розглянемо мал.2:

RULE 19. Conduct of the vessels in restricted visibility

(a) Rule → .

(b) 60° adapted to PC and $\equiv$. ready $\curvearrowright$.

(c) due regard to PC and $\equiv$ when .

(d) which ! if $\rightarrow$ $\leftarrow$ and $\bullet\bullet$.
 If so, alone provided that when $\nearrow$, $\text{stop} \Rightarrow$ be Red :
 (i) other than .
 (ii) or .

(e) $<$ ^{has been} _{ed} that $\bullet\bullet$, which ? ∇ $\equiv$ $\updownarrow$ or can't $\rightarrow$ ∇ ,
 shall ∇ _{min} at which $\xrightarrow{\text{kept on course}}$. and in any event $\rightsquigarrow$!!!
 until ∇ _{danger over} .

Мал.2. Карта Правила 19 МППЗС

Висновки та перспектива подальшої роботи у цьому напрямку

Застосування мнемічних прийомів при навчанні курсантів фахової лексики та МППЗС англійською мовою протягом двох семестрів 2015-2016 навчального року показало, що застосування такої форми роботи на заняттях з АМ сприяє засвоєнню майбутніми судноводіями великих за обсягом специфічних текстів МППЗС. Відмінність запропонованої форми роботи від традиційної сприяла підвищенню зацікавленості курсантів та їхньої вмотивованості до засвоєння навчального матеріалу, сприяла засвоєнню фахової лексики з МППЗС, покращенню їхньої уваги та розвитку асоціативної пам'яті.

Перспективу подальшої роботи у цьому напрямку ми бачимо у розробці методичних рекомендацій з навчання майбутніх судноводіїв фахових ЛО з МППЗС з використанням мнемічних прийомів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Model Course 3.17 Maritime English / International Maritime Organisation. – 2nd edition. – London, 2009. – 210 p.
2. Gilbert K. Visualization in Science Education / John K. Gilbert. Dordrecht: Springer, 2005. – 354 p.
3. Tufte E. R. The visual display of quantitative information. – 2nd edition. – Cheshire CT: Graphics Press, 2001. – 197 p.
4. McKim R. Experiences in visual thinking / Robert H. McKim. – Brooks/Cole Pub. Co., 1972. – 171 p.
5. Волков Д.С. Индивидуально-типологические особенности моторных компонентов в мнемической переработке информации: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 – Днепропетр. нац. ун-т . – Днепропетровск, 2008. – 181 с.
6. Изюмова С.А. Природа мнемических способностей и дифференциация обучения / С. А. Изюмова ; РАО, Психологический ин-т. – М. : Наука, 1995. – 382 с.
7. Кузнецов М. А. Эмоциональная память в мнемической системе личности: дис... д-ра психол. наук: 19.00.01 - Харьковский национальный педагогический ун-т им. Г.С.Сковороды. – Х., 2008. – 490 с.